

การพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL MODEL FOR CREATIVE WRITING,

PRATOMSUKSA 3

21

พิศมัย ลาภมาก*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรกันต์ จักรหาร***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 2) เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างได้จากประชากร จำนวน 192 คน แยกเป็น ผู้อำนวยการโรงเรียน 64 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 64 คน และครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 64 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน ระยะที่ 2 การใช้รูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กับโรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม จำนวน 2 ห้องเรียน แยกเป็นนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 46 คน นักเรียนกลุ่มควบคุม จำนวน 45 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบประเมินรูปแบบ แบบทดสอบ และแบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าประสิทธิภาพ ค่าที (t-test Independent) สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ และทำการวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษาพบว่า

1. รูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มี 7 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและแนวคิดของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 3.1) ขั้นเตรียม 3.2) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 3.3) ขั้นสอน มีการเตรียมเขียน การยกวางข้อเขียน (การเขียนคำสำคัญ แยกแยะแนวคิดสำคัญและแนวคิดรอง จัดลำดับให้แนวคิดที่กว้างอยู่บนสุด และแนวคิดรองอยู่ถัดลงมา นำแนวคิดที่อยู่ในระดับเดียวกันมาจัดกลุ่มเข้าด้วยกัน การเขียนรายละเอียดของแต่ละกิ่ง เชื่อมโยงแนวคิดโดยลากเส้น แล้วเขียนคำหรือข้อความเชื่อมระหว่างแนวคิด และตกแต่งเส้นสีให้สวยงาม นำเนื้อหาข้อความในแต่ละกิ่งที่จัดลำดับความคิดแล้วมาเขียนร่าง) ขั้นการตรวจสอบผลงาน ขั้นการเรียบเรียง และตรวจทาน ขั้นการจัดทำข้อเขียนให้สมบูรณ์ 3.4) ขั้นสรุปบทเรียน และ 3.5) ขั้นประเมินผลการทำงานกลุ่ม 4) บทบาทครู 5) บทบาทนักเรียน 6) บรรยากาศการเรียนรู้ และ 7) การวัดและประเมินผล

2. รูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 82.78 /80.14 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

** คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

3. นักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าค่าเฉลี่ยกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.12)

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to develop the instructional model for creative writing, Pratomsuksa 3, and 2) to study the effect of usage in instructional model for creative writing, Pratomsuksa 3. There were 2 Phases of this study. Phase 1, the development of instructional model for creative writing, Pratomsuksa 3, the samples were obtained from 192 population including 64 school directors, 64 heads of thai language learning areas, and 64 teacher of thai language learning areas, 5 key informants. Phase 2, the usage of instructional model for creative writing, Pratomsuksa 3, with 2 classes of Mahasarakam Kindergarten School. Forty-six Students were assigned into the experimental group. Forty-five Students were assigned into the control group. The research instruments for data collection were the Questionnaire, the Model Evaluative Form, the Test, and the Satisfaction Questionnaire. Data were analyzed by calculating the Mean, Standard Deviation, Efficiency and t-test Independent for Quantitative Data, and finding the Content Analysis for Qualitative Data.

The research findings found that:

1. The instructional model for creative writing, Pratomsuksa 3, consisted of 7 components including : 1) the principle and concept of the model ; 2) the objective of the model; 3) the instructional process, there were 5 steps; 3.1) the Preparation Step, 3.2) the Introduction Step, 3.3) the Teaching Step. There were sub-steps as follows : the preparation for writing, the written content outlining by using concept map including: (the key words writing, the classification of main idea and sub-ordinate idea, the broad ideas were ranked on the top, and the sub-ordinate ideas were in the second order. The same level of ideas were organized in the same group, the details of each branch was written, the ideas were connected by drawing the line, the associated word or statements were written, and the colored lines were decorated to be beautiful, the ranked content statements in each branch were drafting), the Step of performance checking, the Step of organization and revision, and the Step of establishment of complete writing. 3.4) the lesson conclusions, and 3.5) the Step of group performance evaluation; 4) the role of the teacher; 5) the role of the student; 6) the learning atmosphere; and 7) measurement and evaluation.

2. For instructional model for creative writing, Pratomsuksa 3, the efficiency was 82.78/80.14 as the specified criterion.

3. The experimental group taught by using the instructional model for creative writing, Pratomsuksa 3, the mean value was significantly higher than those of the control group at .05 level as the research hypothesis.

4. The students' satisfaction on learning by using the instructional model for creative writing, Pratomsuksa 3, in overall, was in "High" level. ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.12)

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรม การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข ทันทต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป ในปัจจุบันการเรียนรู้ภาษาไทยมิได้มุ่งหวังให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้เพียงอย่างเดียว หากมุ่งหวังให้นักเรียนนำความรู้ความสามารถไปใช้ในชีวิตจริง สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ได้กำหนดสาระการเรียนรู้ไว้ 5 สาระ คือ การอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด หลักการใช้ภาษา วรรณคดีและวรรณกรรม ซึ่งกำหนดสาระการเขียนเป็นสาระที่ 2 มีมาตรฐานการเรียนรู้ ท 2.1 ที่กำหนดไว้ว่า ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ และได้กำหนดให้เรียนรู้การเขียนเกี่ยวกับ การเขียนสะกดคำตามอักขรวิธี การเขียนสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ การเขียนเรียงความ ย่อความ เขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้า เขียนตามจินตนาการ เขียนวิเคราะห์ วิจารณ์ และเขียนเชิงสร้างสรรค์ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2552 : 1-3) การเขียนเป็นทักษะที่มีความสำคัญเพราะสามารถใช้บันทึกเรื่องราว วิชาความรู้ ความคิดต่างๆ ไว้ได้และยาวนานกว่าการพูด และยังช่วยสืบทอดวัฒนธรรมด้านสติปัญญา ความรู้ ความคิดต่างๆ ไว้ได้อย่างยั่งยืนจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่

การเขียนเป็นทักษะการใช้ภาษาที่มีความจำเป็นต่อชีวิตประจำวันทักษะหนึ่งนอกเหนือจากทักษะการฟัง การพูด และการอ่าน เพราะการเขียนเป็นเครื่องมืออันสำคัญยิ่งที่จะใช้ในการสื่อความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนไปยังผู้อ่าน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ รับรู้และทราบถึงความต้องการของผู้เขียน การสื่อสารด้วยวิธีการเขียนจะประสบความสำเร็จได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับการความสามารถของผู้เขียนในการนำเสนอความคิดที่เป็นระเบียบระบบ มีเหตุผล ชัดเจน ตลอดจนการใช้ภาษาศิลปะที่ให้ความกระชับ น่าสนใจ และน่าติดตามอ่าน (ศศิธร ธัญลักษณ์นันท์. 2542 : 15) ในทำนองเดียวกัน ถวัลย์ มาศจรัส (2546 : 2) ก็ได้เสนอไว้ว่า การเขียนมีความสำคัญต่อการสื่อสารระหว่างกันไม่น้อยไปกว่าการพูด การที่จะทำให้ผู้รับสารหรือผู้อ่านเกิดความเข้าใจถึงสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารอย่างถูกต้องแล้วผู้เขียนจะต้องจัดระเบียบความคิดออกมาอย่างเป็นระบบและต้องรู้จักเลือกใช้ถ้อยคำภาษาไทยในการเขียนที่ถูกต้องชัดเจน เพื่อสื่อความหมายที่ตนเองต้องการอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ การเขียนจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับคนทุกคน แต่การเขียนเป็นทักษะที่ฝึกให้เกิดความชำนาญยากกว่าทักษะอื่นๆ เพราะต้องใช้ทั้งความรู้ที่ต้องฝึกฝน และเทคนิควิธีการของผู้เขียนแต่ละคนที่จะทำให้ผู้รับสารเข้าใจงานเขียนนั้น โดยเฉพาะการเขียนที่เรียกว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์ เพราะนอกจากจะสื่อสารให้คนอื่นเข้าใจแล้ว ผู้เขียนต้องแสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่เกิดจากจินตนาการของผู้เขียนเอง โดยไม่ได้ลอกเลียนแบบผู้อื่น มีอิสระในการคิดรูปแบบใหม่ๆ แตกต่างไปจากแนวคิดเดิมที่มีอยู่ มีความน่าสนใจ ไม่ซ้ำแบบใคร นอกจากนี้ การเขียนเชิงสร้างสรรค์ยังมีประโยชน์และความสำคัญ ต่อ นักเรียนและครูหรือต่อผู้เขียนและผู้อ่าน โดยจะช่วยให้ นักเรียนมีพัฒนาการด้านภาษา รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ก่อให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และทำให้ทราบถึงลักษณะของนักเรียนหรือผู้เขียน ช่วยฝึกใช้ภาษาของผู้เขียน เปิดโอกาสให้ผู้เขียนได้แสดงความรู้สึคนึกคิดอิสระทำให้ครูทราบเจตคติ ประสพการณ์และความแตกต่างของนักเรียน เป็นสื่อความหมายที่คงทน ใช้บันทึกแทนความจำเพื่อป้องกันการลืมได้ดีกว่าสื่ออื่นๆ สามารถใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงได้ และสามารถพัฒนาเพื่อยึดเป็นอาชีพได้ ถวัลย์ มาศจรัส (2546 : 275) ได้เสนอไว้ว่า ไม่มีหลักสูตรบังคับของไทยที่ละเลยในเรื่องของการ

เขียนเชิงสร้างสรรค์ เพราะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ คือพื้นฐานสำคัญของการสื่อสารที่สอดคล้องกับยุคสมัยปัจจุบันที่มีรูปแบบของการเขียนอย่างหลากหลาย ซึ่งเป็นศูนย์รวมแห่งภูมิปัญญาที่ปรากฏออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร อีกทั้งเป็นงานเขียนที่ต้องใช้ความละเอียดอ่อนและการฝึกฝนเป็นพิเศษ

การสอนทักษะการเขียนค่อนข้างมีปัญหาและมีอุปสรรคไม่ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายเท่าที่ควร เนื่องจากนักเรียนมีความเคยชินกับการเรียนที่ต้องตอบคำถามโดยใช้ความรู้ความจำและลักษณะข้อสอบก็ไม่เอื้อในการคิดและเขียน เพราะเป็นข้อสอบแบบปรนัยเสียเป็นส่วนใหญ่ ทำให้นักเรียนขาดทักษะการคิดและการเขียน ในขณะที่อารี พันธุ์มณี (2547 : 58) มีความคิดเห็นว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้นักเรียนขาดความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้น เป็นเพราะนักเรียนมีความเบื่อหน่ายในการเขียน ขาดสุนทรียภาพทางภาษา ไม่ได้รับการฝึกเขียนเชิงสร้างสรรค์ และขาดทักษะการเสริมสร้างทางจินตนาการอย่างอิสระ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยอยู่ในเกณฑ์ต่ำ

ผลการทดสอบคุณภาพผู้เรียนเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2554 ที่ผ่านมา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ขาดทักษะการเขียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เนื่องจากนักเรียนขาดความคิดสร้างสรรค์ เมื่อทดสอบการเขียนนักเรียนมักจะใช้ภาษาที่ไม่ถูกต้อง ไม่สละสลวย ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ และมักเขียนผิดทำให้ผลการสอบวัดคุณภาพผู้เรียนเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยไม่เป็นที่น่าพอใจ กล่าวคือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 201 โรงเรียน มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 3,448 คน พบว่า มีผลการประเมิน ระดับดี ร้อยละ 43.56 ระดับพอใช้ ร้อยละ 54.23 ระดับปรับปรุง ร้อยละ 1.94 ระดับไม่ผ่าน ร้อยละ 0.26 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. 2554 : 3) และจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การจัดการเรียนการสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่ผ่านมายังพบปัญหาว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีข้อบกพร่องอีกมากเกี่ยวกับการเขียนเรื่องตามจินตนาการจากคำ ภาพ และหัวข้อที่กำหนด คือ เขียนบรรยายไม่เป็นเรื่องราว อ่านแล้วไม่สามารถสื่อความหมายให้คนอื่นเข้าใจได้ เขียนไม่มีขั้นตอน ใช้ภาษาไม่สละสลวย เขียนคำไม่ถูกต้อง เป็นต้น

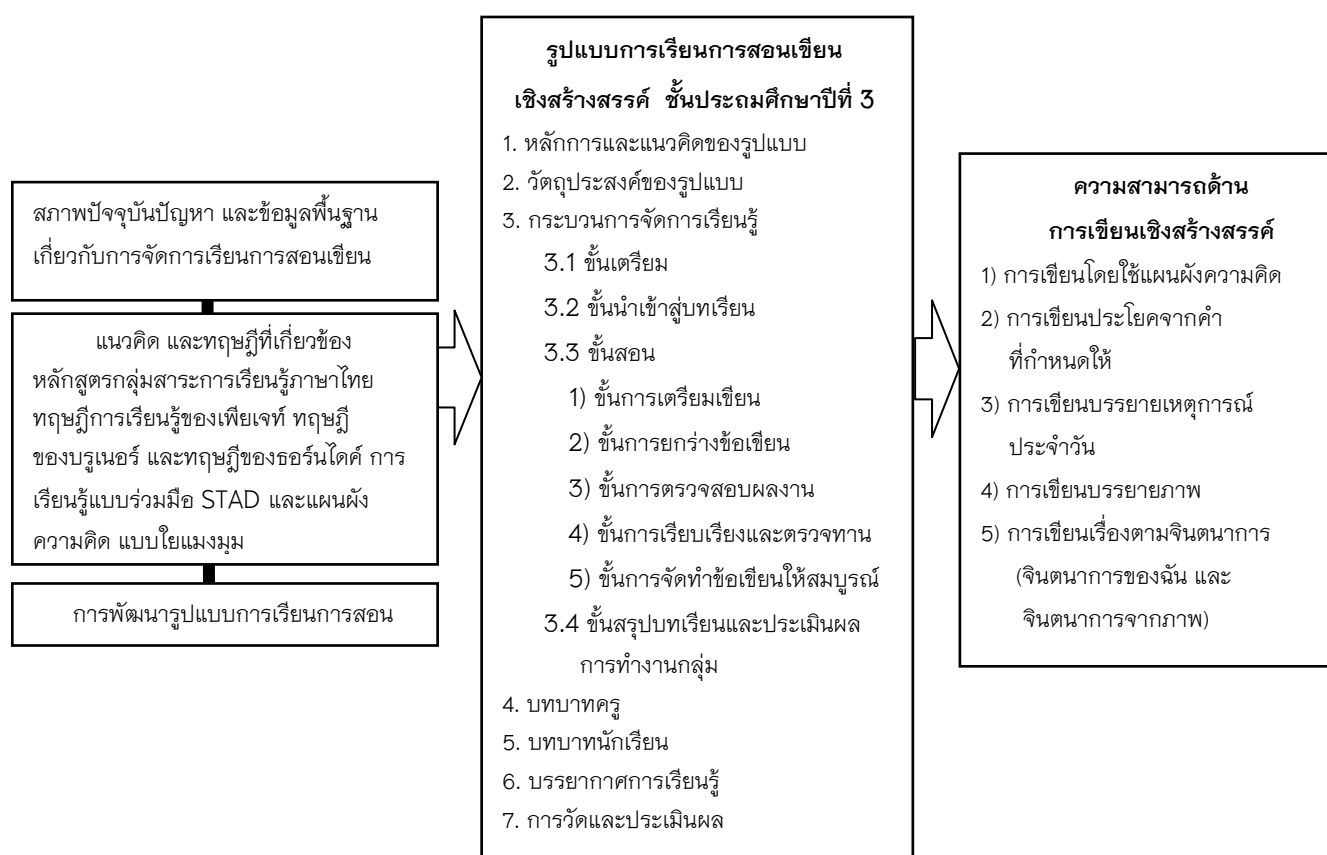
ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ พบว่า แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์มีหลากหลายแนวคิด แต่แนวคิดที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งจะต้องมีการทดสอบคุณภาพเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาระดับชาติอยู่ทุกๆ ปีการศึกษา คือ แผนผังความคิด ซึ่งชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552 : 263-268) ได้เสนอไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้แผนผังความคิดหรือแผนผังทางปัญญาว่าเป็นการแสดงออกของความคิดแบบรอบทิศทาง ซึ่งเป็นเสมือนกระจกที่สะท้อนเงาการคิดรอบทิศทางของเราออกมาให้ได้รับรู้ ทำให้เข้าใจระบบความคิดของตนเองและทำให้เกิดอิสระในการคิด ลักษณะของแผนผังทางปัญญาเป็นการเขียนได้รอบทิศทางไม่สิ้นสุด การจัดการเรียนการสอนโดยใช้แผนผังความคิด ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนให้สูงขึ้น ผู้เรียนมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ช่วยพัฒนามโนทัศน์ในสิ่งที่เรียนของผู้เรียนให้มีความชัดเจนขึ้น ช่วยผู้เรียนให้มีความสามารถในการสื่อสารที่ดีและการเรียนรู้อย่างมีความหมาย มีความสามารถทางภาษาในการพูดและการเขียน และการมีส่วนร่วมในการเรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างกระตือรือร้น และสนุกสนานในการเรียน วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2549 : 154) ได้เสนอเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้แผนผังความคิดว่า เป็นรูปแบบการสอนอีกรูปแบบหนึ่งที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถด้านการคิด การจำ โดยนำข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ เรื่องราวต่างๆ มาจัดเป็นระบบและเป็นเครื่องมือให้ผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน ทำงานร่วมกัน ผู้เรียนได้ใช้ความคิดของตนเองอย่างเต็มที่ เกิดความสนุกสนานในการใช้จินตนาการในการตกแต่งภาพและรูปแบบของงานที่เชื่อมโยงไปสู่เรื่องที่ทำ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทางสติปัญญาของเพียเจท์ ทฤษฎีการเรียนรู้โดยการค้นพบของบรูเนอร์ และทฤษฎีกฎแห่งการฝึกของธอร์นไคด์ มาบูรณาการเข้ากับแนวคิดแผนผังความคิดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ มาพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้พัฒนาการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนต่อไป โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยพิจารณาจาก
 - 2.1 ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ 80/80
 - 2.2 การเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์กับการสอนแบบปกติ
 - 2.3 การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย เป็น 2 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและข้อมูลพื้นฐานการจัดการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แบบสอบถามซึ่งหาคุณภาพด้านความเที่ยงตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ (IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.80–1.00 ค่าอำนาจจำแนก 0.50–0.95 และค่าความเชื่อมั่น 0.983 จำนวน 30 ข้อ กับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 64 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 64 คน และครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 64 คน พร้อมทั้งศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วสังเคราะห์เป็นข้อมูลพื้นฐานและกรอบแนวคิดการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยได้นำสภาพปัจจุบันปัญหาและข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาจัดทำเป็นร่างรูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากนั้นทำการตรวจสอบร่างรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ปรับปรุงแล้วจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และคู่มือการใช้รูปแบบ ซึ่งจะได้รูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อนำไปใช้ในขั้นตอนต่อไป

ระยะที่ 2 การใช้รูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นการใช้รูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงทดลองกับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม ชั้นนักเรียน 2 ห้องเรียน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่สอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน จำนวน 46 คน และกลุ่มควบคุมที่สอนแบบปกติ ตามแบบแผนการทดลอง เก็บรวบรวมข้อมูลผลการทดลองโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ข้อมูลที่ได้ในขณะนี้ เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ จึงวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าประสิทธิภาพ และค่าที (t-test Independent)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ได้รูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้

1.1 หลักการและแนวคิดของรูปแบบ

รูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีหลักการและแนวคิด คือ ส่งเสริมการเรียนการสอน ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีทักษะในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผ่านการเรียนรู้โดยการลงมือฝึกปฏิบัติ ด้วยการเรียนแบบร่วมมือ และแผนผังความคิด ที่สอดคล้องกับบริบทในชีวิตประจำวันและการนำประสบการณ์เดิมของตนเอง เสริมต่อพัฒนางานเขียน

1.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ดังนี้

1.2.1 การเขียนประโยคจากคำที่กำหนดให้

1.2.2 การเขียนบรรยายภาพ

1.2.3 การเขียนเรื่องตามจินตนาการ (จินตนาการของฉันทน์ และจินตนาการจากภาพ)

1.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังนี้

1.3.1 ขั้นเตรียม ประกอบด้วย ครูแบ่งกลุ่มนักเรียน แนะนำทักษะในการเรียนรู้ร่วมกัน แนะนำเกี่ยวกับระเบียบของกลุ่ม บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกกลุ่ม แจกวัสดุอุปกรณ์และบัตรเรียนและการทำกิจกรรมร่วมกัน และการฝึกฝนทักษะพื้นฐานจำเป็นสำหรับการทำกิจกรรมกลุ่ม

1.3.2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ครูแนะนำเนื้อหา และมอบหมายงานให้แต่ละกลุ่ม

1.3.3 ขั้นสอน เป็นขั้นทำกิจกรรมกลุ่มผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1.3.3.1 ขั้นการเตรียมเขียน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอ่านใบความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับเนื้อหาที่จะเรียนแล้วช่วยกันสรุปสาระที่ได้

1.3.3.2 ขั้นการยกร่างข้อเขียน โดยใช้แผนผังความคิด ดังนี้

(1) การเขียนคำสำคัญ

(2) แยกแยะแนวคิดสำคัญและแนวคิดรอง

(3) จัดลำดับให้แนวคิดที่กว้างอยู่บนสุด และแนวคิดรองอยู่ถัดลงมา นำแนวคิดที่อยู่ในระดับเดียวกันมาจัดกลุ่มเข้าด้วยกัน

(4) การเขียนรายละเอียดของแต่ละกิ่ง

(5) เชื่อมโยงแนวคิดโดยลากเส้น แล้วเขียนคำหรือข้อความเชื่อมระหว่างแนวคิด และตกแต่งเส้นสีให้สวยงาม

(6) นำเนื้อหาข้อความในแต่ละกิ่งที่จัดลำดับความคิดแล้วมาเขียนร่าง

1.3.3.3 ขั้นการตรวจสอบผลงาน โดยในกลุ่มให้ตัวแทนอ่านเรื่องที่กลุ่มเขียนให้เพื่อนฟัง แล้วร่วมกันอภิปรายในเรื่องที่เกี่ยวกับเนื้อหา เพื่อเพิ่มเติมปรับปรุงงานเขียนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.3.3.4 ขั้นการเรียบเรียงและตรวจทาน กลุ่มนักเรียนตรวจทานงานเขียนของตนเองอีกครั้งหนึ่ง โดยปรับแก้ไขคำผิด สำนวนภาษา หรือข้อบกพร่องอื่นๆ

1.3.3.5 ขั้นการจัดทำข้อเขียนให้สมบูรณ์ นักเรียนคัดลอกงานเขียนของกลุ่มลงสมุดของแต่ละคนให้สวยงามแล้วส่งครู

1.3.4 ขั้นสรุปบทเรียน

1.3.5 ขั้นประเมินผลการทำงานกลุ่ม

1.4 บทบาทครู

1.5 บทบาทนักเรียน

1.6 บรรยากาศการเรียนรู้

1.7 การวัดและประเมินผล

2. ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

2.1 รูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลการประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการ (E₁) เท่ากับ ร้อยละ 82.78 และผลการประเมินประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E₂) เท่ากับ 80.14 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80/80

2.2 นักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยของความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

2.3 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังการทดลอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ และระดับมาก 23 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกได้ดังนี้ บุคลิกของครูในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.55$) รองลงมา คือ เชื่อมโยงแนวคิดโดยลากเส้นแล้วเขียนคำหรือข้อความเชื่อมระหว่างแนวคิดและตกแต่งเส้นสีให้สวยงาม ($\bar{X} = 4.51$) และความตระหนัก มุ่งมั่นในการสอนของครู ($\bar{X} = 4.49$) ส่วนด้านที่มีค่าน้อยที่สุด คือ การแนะนำบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม ($\bar{X} = 3.79$)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 รูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นี้ พัฒนามาจากการบูรณาการแนวคิด ทฤษฎีและหลักการการเรียนการสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ทฤษฎีการเรียนรู้ของเพียเจท์ ทฤษฎีของบรูเนอร์ ทฤษฎีของธอร์นไคด์ แนวคิดแผนผังความคิด การเรียนแบบร่วมมือ (STAD) ดังนั้นการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ ครูควรศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและหลักการดังกล่าวให้เข้าใจ เพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้

1.2 ควรมีการนำรูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ที่ใช้แนวคิดแผนผังความคิดและการเรียนแบบร่วมมือ (STAD) ไปใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ โดยปรับปรุงเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับหลักสูตรและระดับของผู้เรียน เพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์

1.3 ควรนำแนวคิดแผนผังความคิดไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนกับเนื้อหาวิชาต่างๆ เพราะจะทำให้เข้าใจง่าย และการเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.4 การนำรูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ไปใช้ ควรใช้หลักจิตวิทยาการเรียนรู้และจิตวิทยาสังคม ควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมด้วยทุกครั้ง เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้ของบรูเนอร์ ที่เชื่อว่าการจัดโครงสร้างความรู้ คำนึงถึงการลงมือกระทำ โดยผู้เรียนสร้างภาพในใจและการใช้สัญลักษณ์ ทฤษฎีกฎแห่งการฝึกของธอร์นไคด์ ที่เชื่อว่าการฝึกหัดหรือการลงมือกระทำบ่อย ๆ ด้วยความเข้าใจเพื่อให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจและเรียนรู้อย่างมีความสุข ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ เชื่อว่าการจัดการเรียนรู้คำนึงถึงความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์เดิม เป็นต้น

1.5 การเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ตามแนวคิดแผนผังความคิดและการเรียนแบบร่วมมือ อาจใช้เวลานาน ครูผู้สอนสามารถยืดหยุ่นเวลาได้ตามความเหมาะสม

1.6 ระหว่างการใช้รูปแบบการเรียนการสอน ครูควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1.6.1 ครูควรดูแลการทำกิจกรรมของนักเรียนอย่างใกล้ชิด คอยอำนวยความสะดวกให้คำปรึกษา และชี้แนะนักเรียน

1.6.2 ครูควรกระตุ้นให้นักเรียนได้กล้าแสดงออกให้มากขึ้น โดยการใช้คำถามนำ

1.6.3 ครูควรดูแลให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้

1.6.4 ครูควรชี้แนะแนวทางในการทำงานร่วมกัน การแบ่งหน้าที่ภายในกลุ่มการฟังพาดั้ยกัน ให้นักเรียนมีภาระงานทุกคน ตามศักยภาพแต่ละคน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้แนวคิดแผนผังความคิด และการเรียนแบบร่วมมือในเนื้อหาอื่นๆ เช่น การเขียนย่อความ การเขียนเรียงความ การอ่านจับใจความ และการคิดวิเคราะห์ ฯลฯ

2.2 ควรพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้แนวคิดแผนผังความคิด และการเรียนแบบร่วมมือกับแนวคิดอื่นๆ เช่น แนวคิดทฤษฎี เป็นต้น

2.3 ควรมีการเปรียบเทียบรูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ตามแนวคิดแผนผังความคิดและการเรียนแบบร่วมมือ กับรูปแบบการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนาจากแนวคิดอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 80 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ : แดเน็กซ์ อินเตอร์ คอร์ปอเรชั่น, 2552.

ถวัลย์ มาตจรัส. การเขียนเชิงสร้างสรรค์เพื่อการศึกษาและอาชีพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เซนจูรี, 2546.

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : ช่างทอง, 2549.

ศศิธร ธัญลักษณ์นันท์. ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและการสืบค้น. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2542.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. รายงานผลการทดสอบคุณภาพผู้เรียนเพื่อการประกัน

คุณภาพการศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2554. มหาสารคาม : กลุ่มนิเทศ ติดตาม

และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1, 2554.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2552.

อารี พันธมณี. ผูกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โยโหม, 2547.

